

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

7 mei 2007

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst
tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de Federale Democratische Republiek Ethiopië
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen,
ondertekend te Brussel op 26 oktober 2006**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door de heren Roland Van Gothem en Luc Van den Brande**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Stefaan Sintobin, Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, John Vrancken;

de dames Sabine Poleyn, Miet Smet, de heren Luc Van den Brande, Johan Verstreken;

de heren Gilbert Bossuyt, Jan Roegiers, mevrouw Anissa Tamsamani;

de heer Marnic De Meulemeester, de dames Stern Demeulenaere, Anne Marie Hoebeke.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer Werner Marginet, mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Christian Verougstraete, mevrouw Linda Vissers;

de heren Ludwig Caluwé, Stefaan De Clerck, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Koen Van den Heuvel;

de heren Bart Caron, Kurt De Loor, Jacky Maes;

de heer Louis Bril, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Marc van den Abeelen.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Jan Loones.

Zie:

1138 (2006-2007)

– Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I.	Inleidende toelichting door mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel.....	4
1.	Algemene situering van de BLEU-investeringsbeschermingsakkoorden	4
1.1.	Internationaal	4
1.2.	Intern-Belgisch	4
2.	Verloop van de onderhandelingen en de goed keuringsprocedures	4
2.1.	Overzicht van de relevante data.....	4
2.2.	De onderhandelingen met Ethiopië en Botswana	4
2.3.	De onderhandelingen met Mozambique.....	4
2.4.	De onderhandelingen met Bahrein	5
3.	Belang van de investeringsovereenkomsten voor de partnerlanden.....	5
4.	Overzicht van de overeenkomsten	5
4.1.	Algemeenheden en gemeenschappelijke punten	5
4.2.	De overeenkomst met Mozambique	6
4.3.	De overeenkomst met Ethiopië.....	6
4.4.	De overeenkomst met Botswana	6
4.5.	De overeenkomst met Bahrein	6
II.	Bespreking: vragen en opmerkingen van de leden en antwoorden van de minister	6
III.	Stemmingen.....	8
1.	Artikelsgewijze stemming.....	8
2.	Stemming over het geheel.....	8

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme werden op dinsdag 24 april 2007 gelijktijdig vier ontwerpen van instemmingsdecreet bij BLEU-investeringsbeschermingsakkoorden met respectievelijk de Federale Democratische Republiek Ethiopië, het Koninkrijk Bahrein, de republiek Mozambique en de republiek Botswana besproken. De bespreking van deze vier verdragen verliep, zoals traditioneel het geval is, op een geïntegreerde manier. Elk van de ontwerpen van decreet maakte wel het voorwerp uit van een afzonderlijke stemming.

I. INLEIDENDE TOELICHTING DOOR MEVROUW FIENTJE MOERMAN, VICE-MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, ONDERNEMEN, WETENSCHAP, INNOVATIE EN BUITENLANDSE HANDEL

1. Algemene situering van de BLEU-investeringsbeschermingsakkoorden

1.1. Internationaal

Bij de aanvang van haar uiteenzetting wijst minister *Fientje Moerman* erop dat het hier opnieuw om vier BLEU-overeenkomsten inzake de bescherming en bevordering van wederzijdse investeringen gaat met landen die geen lid zijn van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling). Binnen de OESO zijn dergelijke akkoorden in wezen overbodig, aangezien er daar sowieso regels bestaan over de bescherming van investeringen. Daarbuiten is zulks echter niet het geval. Daarom heeft de BLEU over de afgelopen dertig jaar met een grote regelmaat overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen afgesloten met derde landen.

1.2. Intern-Belgisch

Het gemengde karakter van dergelijke BLEU-overeenkomsten inzake investeringen werd reeds op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), een adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). Het principe dat zowel de gewesten als de federale overheid bevoegd zijn werd door de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid op 31 mei 1994 be-

krachtigd.

2. Verloop van de onderhandelingen en de goedkeuringsprocedures

De minister wijst er verder op dat de vier vandaag voorliggende overeenkomsten het investeringsgebeuren met respectievelijk Bahrein, Botswana, Mozambique en Ethiopië betreffen. Ter zake geeft ze kort het verloop van de onderhandelingen en goedkeuringsprocedures weer.

2.1. Overzicht van de relevante data

Het akkoord met Bahrein werd op 7 november 2002 geparafeerd en ondertekend op 29 september 2005. De tekst van het instemmingsdecreet werd in eerste lezing goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 15 december 2006. Voor Botswana was dat respectievelijk op 30 juni 2003 (parafering), 7 juni 2006 (ondertekening) en 8 december 2006 (eerste lezing door de Vlaamse Regering). Voor wat Mozambique betreft zijn de relevante data: 29 september 2004 (parafering), 18 juli 2006 (ondertekening) en 8 december 2006 (eerste lezing). En het akkoord met Ethiopië ten slotte, werd geparafeerd op 1 juli 2003, ondertekend op 14 november 2003 en in eerste lezing door de Vlaamse Regering aangenomen op 15 december 2006.

2.2. De onderhandelingen met Ethiopië en Botswana

De minister laat opmerken dat de respectieve onderhandelingen met Ethiopië en Botswana gelijktijdig liepen met de onderhandelingen met een aantal andere ontwikkelingslanden. Dit is een methode die zeer frequent gehanteerd wordt door de BLEU en die er op gericht is de weerslag van onderhandelingen op het budget van de zogenaamde minst ontwikkelde landen (MOL's) te beperken.

2.3. De onderhandelingen met Mozambique

Hoewel ook Mozambique tot de MOL-groep behoort, werd een dergelijke aanpak niet gebruikt voor de onderhandelingen met dit land. De verklaring hiervoor is te vinden in de prioritaire status die Vlaanderen op 6 december 2001 toekende aan dit land. Wegens verschillen tussen de in de onderhandelingen goedgekeurde versie en de geparafeerde teksten, diende daarenboven de parafering te worden overgedaan.

2.4. De onderhandelingen met Bahrein

Gezien zijn economisch belang vormde het afsluiten van een investeringsovereenkomst met Bahrein reeds vanaf 2001 een prioriteit.

3. Belang van de investeringsovereenkomsten voor de partnerlanden

De minister wenst ook de mythe uit de wereld te helpen als zouden deze BLEU-investeringsovereenkomsten eenzijdig in het belang van de rechts-onderhorigen van de BLEU zijn. Dat het afsluiten van dergelijke investeringsovereenkomsten wel degelijk ook van belang is voor de partnerlanden, wil ze illustreren aan de hand van Mozambique, dat zoals gezegd één van onze prioritaire partnerlanden is. Voor een meer gedetailleerde behandeling van de economische context en het investeringsklimaat van elk van de betrokken landen verwijst de minister de commissieleden daarnaast ten algemene titel ook naar de respectieve memories van toelichting.

Als prioritaire partner van Vlaanderen, is de voorliggende bilaterale investeringsovereenkomst wel degelijk van belang voor de economische ontwikkeling van Mozambique. Mozambique behoort overduidelijk tot de groep van de Minst Ontwikkelde Landen. Op de Human Development Index 2006 van de Verenigde Naties bekleedt het nog steeds maar de 168ste plaats op in totaal 177 landen. De levensverwachting bij de geboorte bedraagt er nog geen 42 jaar en 78% van de bevolking leeft van een inkomen van minder dan 2 US dollar per dag. Het land heeft dus nog een lange weg af te leggen en zijn economische ontwikkeling is nog sterk afhankelijk van buitenlandse steun. Tot de belangrijkste economische uitdagingen behoren onder meer de verdere uitbouw van arbeidsintensieve sectoren, een drastische verbetering van het zakelijke klimaat en dus het ondernemingsklimaat en een verhoging van de kwaliteit van de overheidsdiensten en de sociale voorzieningen.

Dit alles belet overigens niet dat Mozambique reeds een lange weg heeft afgelegd. Het genoot immers lang de dubieuze eer het armste land ter wereld te zijn. Sinds het begin van de jaren negentig – dat wil zeggen sinds het eind van de burgeroorlog die het land decennialang geteisterd heeft – noteert het echter de ene na de andere economische verwezenlijking. Volgens de minister wordt het daarom algemeen aanzien als een voorbeeld op het vlak van economische hervorming in Afrika. Reden ook waarom het land uitgebreide internationale steun geniet. Weinig mensen zijn hiervan op de hoogte, maar feit is dat de economie tussen 1993 en 2006 jaarlijks gemiddeld met 8,1% groeide. Door de aanhoudende economische groei en macro-economische stabiliteit

konden grote investeringsprojecten, zoals de bouw van de aluminiumsmelterij Mozal en de gaspijplijn Sasol, worden aangevat. Het opstarten van een tweede generatie van dergelijke projecten, waaronder de uitbreiding van Sasol en de opening van de titaniummijn Moma, staan op het programma.

Minister Moerman erkent ter zake wel dat deze projecten slechts beperkte spillovereffecten hebben gehad op andere sectoren, maar meent dat ze desalniettemin van wezenlijk belang zijn omwille van hun bijdrage tot de algemene economische groei. Dankzij deze groei beschikte de Mozambikaanse staat over meer financiële armslag, die kon worden aangewend voor meer sociale uitgaven. Dankzij die uitgaven daalde de armoedegraad tussen 1997 en 2003 met niet minder dan 16%.

De minister concludeert dat Mozambique stilaan uit het diepe economische dal kruipt, waarin het na de onafhankelijkheid terecht kwam. De economische heropleving van het land is voor een groot stuk te danken aan de doorgevoerde hervormingen. De hervormingen hebben het land in een positiever daglicht gesteld bij de investeerders. Naast economische vooruitzichten, hechten investeerders immers heel veel belang aan de stabiliteit en de mate waarin er rechtszekerheid is in dat land. Iets wat trouwens even goed ook voor Westerse landen geldt. Het is veelal omdat Afrikaanse landen deze randvoorwaarden niet bieden, dat het continent in zijn geheel een netto-exporteur van kapitaal is, ondanks de grote financiële hulp die er naartoe vloeit. Ten behoeve van de ontwikkeling van het continent en van Mozambique in het bijzonder, is het dan ook van het grootst mogelijke belang dat investeringen worden verankerd. Via een bilaterale investeringsovereenkomst met Mozambique biedt de BLEU aan dit land de kans om dit te realiseren. Internationale verdragen werken immers vaak als hefboomen voor nationale hervormingen.

4. Overzicht van de overeenkomsten

4.1. Algemeenheden en gemeenschappelijke punten

Minister Moerman licht daarna een aantal specifieke elementen toe met betrekking tot elk van de voorliggende overeenkomsten. Meer bepaald wenst ze, zonder exhaustief te willen zijn, de meest in het oog springende punten onder de aandacht van de commissieleden te brengen. Eerst worden daarbij de elementen besproken die gemeenschappelijk zijn aan twee of meer overeenkomsten. Daarna wordt er ingegaan op specifieke afwijkingen in de individuele overeenkomsten met Mozambique, Ethiopië, Botswana en Bahrein.

Elk van de overeenkomsten werd opgemaakt in het Nederlands, het Frans en het Engels. Deze laatste versie is doorslaggevend bij een geschil over interpretatie van de respectieve overeenkomsten. Voor de overeenkomsten met Bahrein en Mozambique werden respectievelijk een Arabische en een Portugese versie opgesteld.

Door het schrappen van bepaalde artikelen komt in de overeenkomsten met Bahrein en Ethiopië de nummering niet meer overeen met die van de BLEU-ontwerptekst.

In de overeenkomsten met Botswana en Bahrein werden de verwijzingen naar de internationale arbitrage-instanties in Parijs en Stockholm geschrapt.

De overeenkomsten met Ethiopië, Mozambique en Botswana stipuleren de uitsluiting van geschillen met betrekking tot investeringen aanhangig gemaakt vóór de inwerkingtreding van de respectieve overeenkomsten.

Tijdens alle onderhandelingen, behalve die met Mozambique, rezen er bij de partnerlanden vragen over de sociale, arbeids- en/of milieuclausules. Minister Moerman onderstreept echter dat deze uiteindelijk door alle partnerlanden werden aanvaard. In de overeenkomst met Bahrein werd in dat verband een nieuw gegeven ingelast. Milieubescherming en respect voor internationaal erkende arbeidsnormen werden immers als randvoorwaarden voor investeringen ingebouwd.

In de overeenkomsten met Mozambique en Bahrein werden wijzigingen aangebracht aan de definities van het grondgebied.

In de overeenkomsten met Botswana en Bahrein werden wijzigingen aangebracht in het artikel met betrekking tot de duur en de wijziging van de overeenkomsten.

4.2. De overeenkomst met Mozambique

Voor wat de investeringsovereenkomst met Mozambique betreft, wijst minister Moerman er ten algemeren titel op dat de onderhandelingen op basis van een Mozambikaanse ontwerptekst gebeurden. Dit is vrij uitzonderlijk. Alle andere overeenkomsten werden, zoals gebruikelijk, onderhandeld op basis van de gestandaardiseerde BLEU-ontwerptekst. De minister benadrukt dienaangaande wel dat de verschillen met de BLEU-ontwerptekst voornamelijk van vormelijke aard zijn.

4.3. De overeenkomst met Ethiopië

Voor wat Ethiopië betreft, is de bewoording van het artikel 4 gewijzigd. Daar luidt het nu dat investeerders de nationale behandeling “of” de behandeling van de meest begunstigde natie genieten. In de standaard BLEU-tekst wordt voorzien in nationale behandeling “en” behandeling van de meest begunstigde natie.

In artikel 7.3 werd de bewoording “actuele waarde” vervangen door “marktwaarde”.

Artikel 11 stemt overeen met artikel 12 van de BLEU-ontwerptekst. De nieuwe nummering is het gevolg van het samenvoegen van de artikelen 10 en 11. In het artikel 11 van de overeenkomst werd de mogelijkheid van een verzoening van geschillen tussen de verdragsluitende partijen via diplomatieke weg geschrapt.

4.4. De overeenkomst met Botswana

Voor Botswana is in artikel 4 een extra paragraaf ingelast. Deze voorziet in de mogelijkheid om kmo's en opstartende industrieën te ondersteunen op voorwaarde dat hierdoor de investeringen en activiteiten van investeerders van de andere partij niet worden benadeeld.

4.5. De overeenkomst met Bahrein

In de overeenkomst met Bahrein is in artikel 1 een expliciete verwijzing geïntroduceerd naar het, volgens het Islamitische recht, gecodificeerde concept “property”. Zonder een dergelijke verwijzing zou de inhoud van de bepaling in de wetgeving van Bahrein geen gevolg hebben kunnen krijgen.

II. BESPREKING: VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN EN ANTWOORDEN VAN DE MINISTER

Mevrouw *Anne Marie Hoebeke* verklaart dat haar partij ten algemeren titel heel positief staat ten opzichte van internationale investeringsakkoorden. Dergelijke akkoorden zijn belangrijk voor de Vlaamse investeerder. Ze kan zich dan ook ten volle terugvinden in de door de minister verschaftte duiding.

Ze vindt het met name ook erg belangrijk dat de voorliggende akkoorden regelingen omvatten over eventuele onteigeningen. Vlaamse investeerders kunnen alleen onder bepaalde strikte voorwaarden onteigend worden. Bij onteigening krijgen ze een vergoeding, die bovendien repatrieerbaar is. De investeringsakkoorden bevestigen met andere woorden

de premisse dat het internationale recht primeert boven het interne recht. In het verlengde daarvan is de spreekster ook tevreden met de voorziene arbitrageregeling ingeval van verschillende interpretaties van de akkoorden en de investeringsdoelstellingen. Afsluitend stelt mevrouw Hoebeke dan ook dat haar fractie de voorliggende ontwerpen van decreet zal goedkeuren.

Ook de heer *Luc Van den Brande* verklaart dat zijn fractie volledig achter de voorliggende ontwerpen van decreet staat. Hij merkt ter zake wel op dat men vragen kan hebben over de ontwikkelingen en het democratische gehalte van de landen waarmee een overeenkomst is afgesloten. Algemeen geldt echter dat democratische evolutie de beste garantie is voor een gunstige economische evolutie. Hij wijst ook op het belang van de wederzijdse bescherming van investeringen.

De heer Van den Brande beaamt verder dat Mozambique een aparte plaats inneemt. De redenen daarvoor zijn instrumenteel van aard, maar ook het feit dat Mozambique een aparte plaats inneemt als prioritaair samenwerkingsland van Vlaanderen.

Nog volgens de spreker is Ethiopië bijzonder geïnteresseerd in federatieve modellen. Hij vraagt in welke mate iets gedaan kan worden op dit vlak. Hij gaat er daarbij wel van uit dat minister Bourgeois misschien de meest aangewezen minister is om op deze vraag een antwoord te verschaffen.

Afsluitend wenst de heer Van den Brande nog te vernemen welke steun Ethiopië, Bahrein, Mozambique en Botswana van de Europese Commissie krijgen in het kader van de Europese ontwikkelingssamenwerking. Het doel van deze samenwerkingsakkoorden is investeringen wederzijds bevorderen en beschermen. Hij vindt het echter belangrijk om weten welke bijdrage elke betrokken partij, en dus ook Europa, levert aan de inhoudelijke invulling van economische elementen zoals bevordering en bescherming van investeringen. Afsluitend bevestigt hij dat zijn fractie de vier voorliggende ontwerpen van decreet zal goedkeuren.

Inpikkend op de vraag van de heer Van den Brande over de Ethiopische interesse in federatieve modellen beaamt minister *Fientje Moerman* dat dit een kwestie is die beter beantwoord wordt door minister Bourgeois. Ze zal de cijfers inzake de door Europa verstrekte ontwikkelingshulp waarnaar de heer Van den Brande vraagt, opvragen bij de Europese Commissie en overmaken via het commissiesecretariaat.

Mevrouw *Sabine Poleyn* stelt vast dat zowel Mozambique, Ethiopië als Botswana tot de groep van de

ACS-landen behoort (de landen uit Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan – voornamelijk ex-kolonies – waarmee Europa preferentiële relaties onderhoudt). Met name hadden deze landen op handelsgebied een preferentiële verhouding met de EU. In het kader van de liberalisering van de wereldhandel lopen momenteel echter onderhandelingen om deze relatie te herzien. De bedoeling van deze onderhandelingen bestaat er ten gronde in om de preferentiële handelsrelaties af te bouwen. Omdat men niet tot een globale overeenkomst is kunnen komen na het laatste overleg binnen de Wereldhandelsorganisatie, sluit de Europese Commissie nu bilaterale akkoorden af om de belemmeringen weg te werken. Die akkoorden passen misschien wel in het kader van de verdere liberalisering van de wereldhandel maar zijn niet gunstig voor landen als Mozambique die economisch niet sterk staan. De spreekster is dan ook van oordeel dat dergelijke landen recht hebben op een overgangperiode voor een aantal producten, als daar zijn landbouwgewassen. Gedurende die overgangperiode zouden deze landen hun eigen markt moeten kunnen beschermen.

De onderhandelingen in kwestie roepen trouwens heel wat vragen op. De Europese Commissie onderhandelt niet met de klassieke landengroepen maar stelt nieuwe groepen samen waardoor de onderhandelingskracht van de ACS-landen afneemt. Wat zijn de gevolgen van de nieuwe afspraken met de Europese Commissie op deze samenwerkingsakkoorden? Mevrouw Poleyn vraagt daarnaast eveneens of de vooropgestelde inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2008 gehaald zal worden. Ze pleit namens de ontwikkelingslanden en ngo's voor uitstel, zodat de ACS-landen extra tijd krijgen om zich voor te bereiden op de overgang.

In haar antwoord wijst minister *Fientje Moerman* op de wel zeer specifieke ontstaansgeschiedenis van de relatie tussen de EU en de ACS-landen. De meeste ACS-landen zijn ex-kolonies die bij hun onafhankelijkheid voor heel veel producten preferentiële toegang kregen tot de Europese economie. Preferentiële handelsakkoorden staan echter haaks op een multilateraal handelssysteem, waarin gestreefd wordt naar een vrijmaken van de volledige wereldhandel. De minister benadrukt ook dat het de Verenigde Staten zijn die als eerste hebben gekozen voor bilaterale handelsakkoorden, wegens het uitblijven van multilaterale akkoorden. Het systeem is tot dusver niet succesvol.

De minister is van oordeel dat een eerlijk multilateraal handelssysteem de beste garanties biedt. Bilaterale akkoorden zijn slechts een tussenvorm. De nu voorliggende akkoorden gaan echter niet over het vrijmaken van de wereldhandel maar over het be-

vorderen van investeringen. De investeringsakkoorden voeren een minimale bescherming in tegen nationalisering en onteigening.

Op de specifieke vraag over de inwerkingtredingsdatum, kan de minister hic et nunc niet antwoorden. Ze zegt echter toe een en ander te zullen laten onderzoeken door haar diensten en deze informatie over te zullen maken aan de commissie.

III. STEMMINGEN

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd, wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimititeit van negen stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd, wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimititeit van negen stemmen.

2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Federale Democratische Republiek Ethiopië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Brussel op 26 oktober 2006, ten slotte eveneens aangenomen bij unanimititeit van negen stemmen.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Roland
VAN GOETHEM
Luc VAN DEN BRANDE

Karim
VAN OVERMEIRE
